

Materiaal voor : Startdag of afsluitende dag of ontmoetingsdag

Elke Gemeente gebruikt het materiaal op eigen wijze. Dus hebben we het in het vervolg over 'de dag'.

Soms worden aanwijzingen herhaald om het uitknippen per workshop makkelijker te maken.

Vooraf

Eerst 'waarom' of 'waartoe' deze dag? Het doel bepaalt grotendeels de inhoud en vorm van deze dag.

Als je inzet op 'elkaar weer ontmoeten na de zomervakantie' ruim je extra gelegenheid voor ontmoeting in. Dat kan via verschillende werkvormen.

Als je inzet op 'introductie nieuw thema' kan je de nadruk leggen op een korte kennismaking met het thema. En daarbij uitnodigen om in de komende tijd deel te gaan nemen aan gespreksgroepen die zich met het thema gaan bezighouden.

Als je inzet op kinderen en jongeren en ouderen die kunnen kennis maken met de gemeente zet je in op werkvormen waarin jong en oud elkaar en de gemeente kunnen leren kennen.

Gaan we voor *een halve* of *een hele* dag, of misschien *een heel weekend*?

Dient de dag

- als afsluiting van een (zomer)periode waarin we elkaar niet zoveel gezien hebben
- als start van het nieuwe seizoen
- om een nieuw thema te introduceren
- om gewoon een inspirerende ontmoeting samen met mensen die ertoe uitgenodigd worden te hebben enz.

Het thema van dit jaar is: **'Door het water'**.

(door water heen komen we tot bevrijd leven, maar water kan ook de dood veroorzaken)

Ontwerp: Marjolein Hoogendoorn Passievilt.nl

Praktisch regelen

- Bedenk de meest geschikte **datum en een begin en eindtijdstip**.
- **Overleg met** organist, koster, kerkkoor, jeugdwerkleiding of welke andere gremia er ook maar actief zijn in de gemeente of deze datum ook in hun programma past en wat zij eventueel willen bijdragen van inhoudelijke tot praktische zaken. Wie maakt eventueel de lunch klaar? Wie zorgt voor koffie/thee?
- Wordt het **een hele dag of een gedeelte** ervan of is een aangeklede kerkdienst de meest geëigende vorm?
- Bekijk de **ruimte**: kan je werken in groepen omdat er voldoende **binnen-ruimtes** zijn? Is er een ruimte die groot genoeg is om allemaal in te passen voor bijv. een gezamenlijke maaltijd en/of een viering. Zo niet, is het dan mogelijk een ruimte te huren bijv. van scouting of te lenen van een ander kerkgenootschap door bijv. een keer die zondag van gebouw te ruilen. Bekijk ook de '**buiten**' mogelijkheden, zowel direct rondom de kerk als in ruimere omgeving.
- Is de '**dag**' **alleen voor eigen gemeente**? Kan er vruchtbaar **samengewerkt** worden met anderen? En zijn dat andere doopsgezinde gemeenten of 'andere' gemeenten in de buurt?
- Denk aan **publiciteit** en **tijdig doorgeven van data** zodat iedereen er in haar of zijn agenda rekening mee kan houden. Hang eventueel posters op op geëigende plaatsen, zet berichten op social media, roep alle kringen en groepen op en vergeet ook de kinderen en jongeren niet.
Er is veel materiaal aangeleverd maak daarin een keuze voor wat in jouw doelgroep het meest geschikt is.

De 'dag' zelf

Inhoud en vorm horen bij elkaar. Soms zijn op allerlei gebied (menskracht, ruimte, enz.) mogelijkheden beperkt of kunnen zich juist (onverwacht) mogelijkheden voordoen. Deze algemene aanwijzingen kunnen je op weg helpen, soms zelfs om het onmogelijk geachte mogelijk te maken!

Natuurlijk hoort er op 'de dag' een (vorm van) **dienst** te zijn. Het is een goede gelegenheid om er iets 'anders dan anders' van te maken, met naast herkenbare elementen, ook verrassende dingen. Vanwege het thema 'Door het water' hebben we **het verhaal van Noach** voor 'de dag' gebruikt.

Je kunt de dag beginnen met een dienst, maar het is vaak verrassend om eerst samen op de een of andere manier aan het werk te gaan en samen iets te beleven en dan dat, wat beleefd is, in de dienst te gebruiken.

Als je begint met een dienst, bereid die dan ook met een kleine groep voor (daarbij kun je 1 t/m 8 ook gebruiken) en denk daarbij ook aan de inbreng van kinderen en jongeren (die worden vaak over het hoofd gezien). Er kunnen dan voldoende impulsen in de dienst zitten om er in een nagesprek of in workshops mee verder te gaan.

De verkondiging van deze dienst zal waarschijnlijk wat korter moeten zijn. Maar – ook (of juist!) een 5 minutenpreek kan inspirerend zijn.

De meest eenvoudige vorm is in groepjes: Er worden hieronder **8 mogelijke** groepjes aangeboden.) Maak als organiserende leiding een keus uit het aangeboden materiaal, dat het beste bij jouw 'dag' past. Het materiaalthema 'door het water' speelt een rol en in de dienst is gekozen voor het verhaal van Noach. Zie p.91 e.v.

Voorbeeld voor een dagprogramma:

- **10.00 Inloop**, koffie, thee limonade, **registratie voor een Workshop met meegeven papier met plaats waar die workshop straks plaats zal vinden. Uitleg workshops zie p.91-100**
- **10.30 Welkom. Introductie van het thema:**
Na je welkom en de introductie van het thema water, kun je bijvoorbeeld voor het gaan naar de Workshops- de volgende tekst van Jesaja 55: 1 en 10,11 laten horen: en daarna de meditatieve oefening als voorbereiding op de workshops

¹ Hierheen! Hier is water,
voor ieder die dorst heeft.
Kom, ook al heb je geen geld.
Koop hier je voedsel en eet.
Kom, koop voedsel zonder geld,
koop wijn en melk zonder betaling.

¹⁰ Zoals regen of sneeuw neerdaalt uit de hemel
en daarheen niet terugkeert
zonder eerst de aarde te doordrenken,
haar te bevruchten en te laten gedijen,
zodat er zaad is om te zaaien en brood om te eten –

¹¹ zo geldt dit ook voor het woord
dat voortkomt uit mijn mond:
het keert niet vruchteloos naar mij terug,
niet zonder eerst mijn wil te doen
en te volbrengen wat ik opgedragen heb.

Om ons straks in onze Workshops beter te kunnen verdiepen in het thema 'door het water' doen we nu eerst even samen een ontspannende meditatieve oefening: We beginnen met een concentratie oefening. Dat kan door in een kring te gaan zitten en in stilte drie eenvoudige 'opdrachten' te doen. Het fijnst is als de opdracht buiten gedaan kan worden. **Ga zitten, ontspan je. Maak los je handen en je nek en je hoofd en je benen ontspan je. Let nu op je ademhaling. Adem in...Adem uit...** (herhalen tot rust is gekomen).

Sluit nu je ogen en adem in adem uit...

Ga nu in gedachten terug naar thuis vanochtend... (steeds !! na een vraag een tijdje stil).

- Hoe klaterde het water toen je dat vanochtend weg liet lopen? Hoor je het nog?
- Hoe heeft regen vanochtend in je ontbijt verborgen gezeten?
- In welke vorm heb jij vanochtend in huis water geproefd? (tanden poetsen, thee enz.)

Je bent vanochtend naar buiten gegaan... (adem in adem uit ...)

- Hoe voelde het buiten op je gezicht?
- Ben je ergens onderweg op een of andere manier nog water tegen gekomen? Wat zag je? (bij regen op die dag: Wat voelde je?)

Ga nu in gedachten naar hier... *(het in en uitademen steeds even herhalen nadat het beeld opgeroepen is)*

Water voor je geboorte zwom je er in. Uit het water ben je voortgekomen... **adem in adem uit...**

Mensen lopen met flessenwater. Zonder water kan een mens niet leven. Stel je dat water tegen de dorst voor ..., **adem in adem uit...**

Mensen kunnen elkaar via boten op water bereiken. Stel je die mensen verbindende rivieren en kanalen voor... **adem in adem uit...**

Water kan geweldig losbarsten. Het overstroomt.... Stel je dat verwoestende water voor**adem in adem uit..... adem in adem uit...**

stel je zelf in het midden van stromend losbarstend water voor...**adem in adem uit**

...

de profeet Jeremia zegt: Met het levende water kun je ellende aan. Stel je dat levende water voor dat je kracht geeft temidden van de stroom..

adem in adem uit...

Rivieren scheiden door grenzen vaak het ene volk van het andere.

adem in adem uit (herhalen)

Stel je die volkeren en mensen scheidende rivier voor.. **adem in adem uit ...**

adem in adem uit

De profeet Amos zegt: Laat recht stromen als water. Stel je dat als water stromend recht voor **adem in adem uit ... adem in adem uit.**

Een bron was vaak een plaats van ontmoeting, stel je die bron voor .. **adem in adem uit ... adem in adem uit**

De ene mens ontmoet bij de bron bij het water de andere. Aandacht voor de ander Stel je die ontmoeting van mensen bij het water voor **adem in adem uit...**

Mensen spreken over het "Levende water" dat redt. **Verdiep je in dat levende water. adem in adem uit...**

We blijven nu in stilte

Probeer in die stilte tijd in je zelf naar boven te laten komen een beeld van water dat je raakt.... Herinner je dat beeld. **Adem in adem uit ..Probeer dat beeld vast te houden ... adem in adem uit..... adem in adem uit ... adem in adem uit..**

We gaan nu langzaam uit onze concentratie komen. **Open je ogen... KIJK ...**

Begin je hoofd op en neer te bewegen.... Maak je hals los, draai rond met je hoofd. Beweeg je bovenlichaam. .. herhalen

Zwaai met je linker hand naar beneden laat hem bengelen. Zwaai met je rechter hand naar beneden laat die bengelen... herhalen

Beweeg nu je onder lichaam van voor naar achteren blijf bewegen....

Til nu je linker been op draai met je voet in de rondte, herhalen... Zet je linker voet neer.

Til nu je rechter been op en draai met je rechtervoet in de rondte, herhalen Zet je rechter voet neer.

- **Ga nu** -als je dat kan - **staan. En loop even een rondje om je stoel.**

- **Ga nu weer zitten** en probeer het beeld van water dat het sterkst in je is opgekomen nu op een of andere manier vast te houden.
En loop naar de plek waar jouw workshop is...

10.30 Uiteengaan in groepen, die door de leidinggevendenden gekozen zijn om te doen. Groepen uitvoeriger besproken op p. 5.

De volgende suggesties hierbij:

1 Gesprek p.91 – **2** Tekenen/schilderen p.92 – **3** Haiku p.92 – **4** Lezingen met diverse stemmen oefenen p.93 – **5** Liederen maken of zoeken p.96 – **6** Gebeden maken p.97 – **7** Kleine kinderen mogelijk Memoryspel spelen of dieren zoeken. Oudere kinderen een verhaal en daarna memory of dieren zoeken. Poster van vissen maken. p.99– **8** Acht mensenplaatjes maken of uitknippen om in de dienst te gebruiken. Duif met tak maken en de Ark maken. Ook is het bijgeleverde Dieren memoryspel straks te gebruiken. p.101–

Alles van groep 8 kan ook van tevoren door vrijwilligers voor de dag zijn gemaakt. Als het materiaal al gemaakt is dit geven aan groep 4 (waar zit die?) om er mee te oefenen, anders contact zodra het klaar is. De niet genoemde dieren worden door groep 7 meegebracht. Als groep 7 er niet is, een andere groep memory laten spelen en de plaatjes laten meebrengen.

(Aan 2 t/m 8 kunnen ook jongeren en kinderen meedoen!!

Sommigen jongeren spreekt zelfs groep 1 aan!!)

11.15 Inleveren van wat tot nu toe ontdekt en gemaakt is.

11.20 Koffie, limonade enz.

11.35 Uiteengaan in groep van je volgende keus of vervolg van waar je als groep mee bezig was:

1 Gesprek p.91– **2** Tekenen/schilderen p.92– **3** Haiku p.92 – **4** Verhaal voor de Dienst oefenen p.93– **5** Liederen zoeken p.96 – **6** Gebeden maken p.97– **7** Verhaal Memory en dieren zoeken via memory. Vissen tekenen en verven/kleuren p.99 – **8** Knippen of tekenen figuren voor de dienst.p.101 **Ark maken** p.102 *(ligt aan de tijd, anders die van tevoren laten maken)*. **Alleen groep 4 Lezingen oefenen blijft dezelfde als eerder!!**

12.30 Lunch

13.30 Wandeling bij mooi weer of even bijpraten met elkaar *(leiding verzorgt papieren, ordent liederen en wat gemaakt is).*

14.30 Viering

15.30 Afsluiting

Voorbeeld voor een halve dag programma met 'door het water'

(en het verhaal van Noach)

10.00 Inloop, koffie, thee limonade, registratie voor een eventuele groep met plaats van samenkomst op papier

10.30 Welkom. Introductie van het thema: Zie p.88 en p.89 van het dagprogramma

11.00 Uiteengaan in groepen onderwerpen die van tevoren door de leiding gekozen.*(zie voor pagina verwijzing hierboven)*

1 Gesprek –**2** Tekenen/schilderen – **3** Haiku - **4** Verhaal voor dienst oefenen **5** Liederen zoeken – **6** Gebeden maken – **7** Verhaal Memory en dieren zoeken via memory. Vissen tekenen en verven/kleuren – **8** Knippen of tekenen figuren voor de dienst. **Ark maken.** *(ligt aan de tijd, anders die van tevoren laten maken).*

11.40 Inleveren van wat ontdekt en gemaakt is. *Leiding ordent het.*

11.45 Pauze Koffie, limonade, koekjes enz.

12.00 Viering **13.00 Afsluiting** met eventueel eenvoudige lunch

1 Gespreksgroep

Vooraf: Er wordt hieronder veel aangeboden. Lang niet alles hoeft ter sprake te komen. Het gaat om een verdiepend gesprek.

Introductie: Korte kennismaking met elkaar via onderstaande vragen kan steeds verder in het thema worden gekomen.

- *Heb je wel eens geweldige dorst gehad? Kun je daar wat over vertellen?*
- *In Nederland zijn de eerste steden gebouwd langs rivieren. Wat zegt dat?*
- *Hoe kwamen onze voorouders aan water voordat de waterleiding is aangelegd?*
Wat zou het voor jou betekenen als je op die manier aan water moest komen?

In Exodus 17:1-7 gaat het over mensen die bijna van dorst omkomen.

- *Heb jij wel eens geweldige dorst gehad? Wat kan je daarover vertellen?*

In Genesis 6: 5-22 komt de vernietigende kant van water aan de orde.

- *Door welke gebeurtenis ben jij je daarvan bewust geworden?*
- *In hoeverre ben je daar in de rest van je leven rekening mee gaan houden?*
- *Kun je misschien ook een bijbelverhaal noemen dat die vernietigende kracht laat zien?*
- *Waarom heb je de idee dat dat bijbelverhaal zich (n)ooit kan herhalen? Wat betekent die conclusie nu in jouw leven? (Genesis 6: 5-22)*

Een wederdoper op het water

Beroemd is de wederdoper Dirk Willemsz geworden. Hij wordt op 9 mei 1569 gearresteerd omdat hij zich niet weer tot de officiële staatskerk met haar dwingende regels en dreigende taal wil bekeren. Willemsz wordt daarom gevangen gehouden in kasteel Waddestein te Asperen. Op een gegeven moment weet hij met behulp van een touw uit dat kasteel op het ijs van het water rondom het kasteel te komen. Hij begint op het ijs naar de overkant te lopen. Als het lukt dan is hij aan de dood ontsnapt! Maar een bewaker merkt zijn ontsnapping op en zet de achtervolging in. Maar die bewaker met zijn zware curas en bewapening zakt door het ijs en schreeuwt om hulp vanuit het ijskoude water. Dirk Willemszn keert om, om het leven van zijn achtervolger te redden. Het lukt hem de man weer boven op het ijs te krijgen. Maar op het geschreeuw zijn meer bewakers af gekomen. Dirk wordt daardoor opnieuw opgepakt. Zijn voormalige achtervolger geeft echter te kennen dat ze Willems moeten laten gaan. Maar de inmiddels ook aanwezige burgemeester (of in die tijd de Schout) herinnert dan deze bewaker aan zijn eed, waardoor hij zich gedwongen ziet Willemszn toch gevangen te nemen. Op 16 mei 1569 wordt Dirk Willemszn in Asperen op de brandstapel verbrand, maar omdat er die dag een sterke oostenwind staat, krijgt het vuur geen vat op zijn bovenlichaam. Men hoort dat hij meer dan zeventig keer dingen roept als 'O Heer; mijn God'. De toeschouwers voelen zich er heel onrustig onder worden. Zij getuigen later dat Dirk Willemszn daar uiteindelijk gestorven is, 'met grote standvastigheid', 'nadat hij zijn ziel aan Gods handen heeft toevertrouwd'.

(April 2026 verschijnt er in het engels een boek waarin de dochter van de geredde bewaker een grote rol speelt: "The Jailor and his daughter" schrijfster Kristen L. Klassen)

-Hoe beleef jij deze redding door het water heen en wat Dirk deed?

-Hoe zou die geredde man zich bij de executie gevoeld hebben?

-Wat zou het voor jou betekenen dat je als militair bevelen moet uitvoeren waar je eigenlijk fel tegen bent?

2 Groep tekenen/schilderen (Tekenen- en schilderspullen liggen klaar. A t/m H afgedrukt)

Voor leiding: We hebben net een meditatie oefening gedaan.

Leg papier, potlood, kleurenkrijt of verf klaar om ieder het beeld van water te laten afbeelden.

- Waaraan denk jij nu bij 'door het water?'

3 Groep Haiku maken (Wat is een Haiku?)

Uitleg: Een Haiku is een gedicht van drie regels.

5 lettergrepen **eerste** regel

7 lettergrepen **tweede** regel

5 lettergrepen **derde** regel

Maak de Haiku zo zintuigelijk mogelijk. De woorden geven een plaatje dat je als 't ware ziet of voelt of ruikt. Sjoemel niet met verkorte woorden. Laat niet, om uit te komen, lidwoorden weg. Een goede Haiku weet een emotie op te roepen zonder deze te benoemen. Probeer je emotie bij het thema 'water' erin te verwoorden. Ter inspiratie hieronder drie Haiku's:

Gladgestreken kalm
wacht het water op de maan
op wind en stroming

Langs de spoorwegberm
halverwege het fietspad
een houten kruisje.

- Luk Gybels

De kat rekt zich uit
op de plankenhouten vloer,
de kachel tikt zacht.

- Margje Ottevanger

Leiding intro Haiku : We komen hier met beelden van water na de meditatie nog in ons. Probeer die vast te houden en maak dan een Haiku.

4 Bijbelverhaal als stemmenspel uitvoeren groep

Oefenen met het vertellen van het verhaal door 4 personen: drie sprekkenden en één aangevende.

Verteller 1 en **Verteller 2** en **de STEM** en tot slot ook '**Noach**' voor al zijn handelingen tussendoor en aan het slot.

'Noach' heeft extra plaatje van duif met olijftak bij zich.

Groep 8 zorgt voor de 8 mensfiguren en maakt eventueel een regenboog en maakt gebruik van het bijgeleverde dieren. **Memoryspel!! Zie aparte bijlage**

OF regenboog, mensfiguren en de ark zijn eerder al gemaakt. En zijn nu meegenomen!

N.B. Deel vóór de dienst de mensfiguren en de dieren van het memory -voor zover de jongeren die al niet hebben- uit.

Velen kunnen dan aan het 'laden van de ark' mee doen.

Verhaal tekst is gehaald uit: Genesis 6: 6-11; 14-22 Genesis 7:4; 17-22 , Genesis 8: 1-4; 6-11; 16-19 en Genesis 9: 8-15

VERTELLER 1

God zag dat de slechtheid van de mens op de aarde groot was, en dat al de gedachtespinsels van de harten van de mensen elke dag alleen maar slecht waren. Toen kreeg God berouw over het feit dat de mens op de aarde gemaakt was, en Gods hart was heel bedroefd. En God zei:

STEM

Ik zal de mens, die Ik geschapen heb, van de aardbodem verdelgen, van de mens tot het vee, tot de kruipende dieren en tot het vliegende in de lucht aan toe, want Ik heb er berouw over dat Ik hen gemaakt heb.

VERTELLER 2:

Maar **Noach** vond genade in de ogen van God.

Noach was een rechtvaardig, oprecht man onder zijn tijdgenoten. Noach wandelde met God.

En Noach verwekte drie zonen: Sem, Cham en Jafeth.

Maar de aarde was verdorven voor Gods aangezicht en de aarde was vol met geweld.

Daarom zei God tegen Noach: Het einde van alle vlees is voor Mijn aangezicht gekomen, want de aarde is door hen vervuld met geweld; en zie, Ik ga hen met de aarde te gronde richten. En God zei: tegen Noach:

STEM

Maak voor jezelf een ark van palmboomhout. In vakken ingedeeld moet je deze ark maken en hem vanbinnen en vanbuiten met pek bestrijken. Maak van boven een gat en een raam aan de zijkant.

En Ik, zie, Ik ga een watervloed over de aarde brengen om alle vlees waarin een levensgeest is, van onder de hemel te gronde te richten; alles wat op de aarde is, zal de geest geven.

Maar met **jou** zal Ik Mijn verbond maken; en **jij** moet in de ark gaan, **jij**, je zonen, je vrouw en de vrouwen van je zonen met jou.

En je moet van al wat leeft, van alle vlees, twee van elk in de ark laten komen om ze met je in leven te houden: een mannetje en een vrouwtje moeten het zijn. Van het vliegende naar hun soort, van het vee naar zijn soort, en van de kruipende dieren

van de aardbodem naar hun soort, zullen er twee naar je toe komen, om ze in leven te houden.

En jij, neem voor jezelf van al het voedsel dat gegeten wordt, en verzamel dat bij je, zodat het voor jou en voor hen tot voedsel zal zijn.

Want over zeven dagen zal Ik het op de aarde veertig dagen en veertig nachten laten regenen; en Ik zal al wat bestaat, wat Ik gemaakt heb, van de aardbodem verdelgen. (7:4)

En Noach deed, zoals God hem bevolen had.

Hier houdt de lezing even op. **Noach** (als persoon aangewezen) **roept** iedereen, die een plaatje van **een dier met 4 poten** heeft om te komen en het in de ark te brengen, vervolgens **vraagt Noach** allen die **een kruipend beest** als plaatje hebben te komen en dat in de ark te brengen en tenslotte vraagt **Noach of iedereen die een dier met vleugels in de ark kan komen brengen. Maar eerst: Wie heeft duif? Wie raaf? Die gaan als laatste!!** (de plaatjes van **duif en raaf als laatste bovenop**) . Verder: Wie heeft een vrouw als afbeeldingen of wie heeft tekening die een van de 4 vrouwen voorstelt? **Noach roept dan:** (steeds even tussenpoos voor volgende) **Mijn vrouw: Ja lieve nu in de ark.... vrouw van Sem, ...vrouw van Cham, ...vrouw van Jafeth,** dan roept Noach diegenen naar voren die een man als afbeelding hebben '4 mannen' komen naar voren en **Noach roept : Sem in de ark .. Cham in de ark ... Jafet in de ark ... ja en nu ga ik Noach als laatste de ark in** en sluit ik het venster..

VERTELLER 1: *(tijdens het verhaal wordt door de deelnemer 'Noach' de ark opgetild en hoger en hoger weggezet)*

De vloed was veertig dagen op de aarde, en het water nam toe en hief de ark omhoog, zodat hij van de aarde oprees. En het water steeg en nam sterk toe op de aarde; en de ark dreef op het water. Het water steeg meer en meer op de aarde, zodat alle hoge bergen die onder heel de hemel zijn, bedekt werden. Nog hoger steeg het water, en de bergen werden bedekt. En alle vlees dat zich op de aarde bewoog, gaf de geest: de vogels, het vee, de wilde dieren en alle kruipende dieren, die over de aarde kropen, en alle mensen. Alles met adem van levensgeest in zijn neusgaten en alles wat op het droge leefde, stierf.

(de ark blijft heen en weer wiebelen)

VERTELLER 2

En God dacht aan Noach en aan al de wilde dieren en al het vee dat bij hem in de ark was; en God liet wind over de aarde gaan, zodat het water bedaarde.

Ook werden de bronnen van de watervloed en de sluizen van de hemel gesloten, en de regen uit de hemel werd gestopt.

Vervolgens vloeide het water van boven de aarde terug, gaandeweg vloeide het terug.

En de ark bleef in de zevende maand, op de zeventiende dag van die maand, vastzitten op het gebergte van Ararat.. *(ark komt stil te liggen op een tafel of iets anders 'hoogs')*

VERTELLER 1 *(Persoon 'Noach' handelt hier steeds mee als de vertelling zover is)*

Gaandeweg werd het water minder, tot aan de tiende maand. In de tiende maand, op de eerste dag van de maand, werden de toppen van de bergen zichtbaar.

En het gebeurde na verloop van veertig dagen dat Noach het **venster** van de ark,

dat hij gemaakt had, opendeed. **(Noach opent venster van de ark)**

En hij liet een raaf los, die heen en weer bleef vliegen totdat het water van boven de aarde opgedroogd was. **(Noach laat het papier van de raaf vliegen en laat het dan los)**

Daarna liet hij een duif van bij zich los om te zien of het water op de aardbodem afgenomen was. **(Noach laat het papier van de duif vliegen in de hand vliegend houden na volgende zin terug)**

Maar de duif vond geen rustplaats voor de holte van haar voet; daarom keerde zij naar hem terug in de ark, want het water stond nog boven heel de aarde. Noach bracht haar weer bij zich in de ark.

Noach wachtte nog eens zeven dagen; toen liet hij de duif wéér los uit de ark.

(Noach laat het papier van de duif vliegen en brengt na volgende zin het extra plaatje van de duif met olijftakje terug)

En tegen de avond kwam de duif naar hem toe; en zie, er was een afgebroken olijfblad in haar snavel; daaraan merkte Noach dat het water op de aarde afgenomen was.

Toen wachtte hij nog eens zeven dagen en liet toen de duif los, **(Noach laat het papier van de duif vliegen)** maar zij keerde niet meer naar hem terug. En God zei: tot Noach:

STEM

Ga de ark uit, u, uw vrouw, uw zonen en de vrouwen van uw zonen met u.

Laat al de dieren die bij u zijn van alle vlees, de vogels, het vee en alle kruipende dieren, die over de aarde kruipen, met u naar buiten gaan, zodat zij zich overvloedig uitbreiden op de aarde en vruchtbaar zijn en talrijk worden op de aarde.

VERTELLER 2

Toen ging Noach naar buiten, en zijn zonen, zijn vrouw en de vrouwen van zijn zonen met hem.

Alle dieren, alle kruipende dieren en alle vogels, alles wat zich op de aarde beweegt, overeenkomstig hun soorten, gingen de ark uit. En Noach dankte God.

En God zei tegen Noach en zijn zonen met hem:

STEM

Ik, zie, Ik maak Mijn verbond met jou, met je nageslacht na jou, en met alle levende wezens die bij je zijn: de vogels, het vee en alle dieren van de aarde met jou; van alles wat uit de ark is gegaan, tot alle dieren van de aarde toe. Ik maak Mijn verbond met jou, dat *niet meer* alle vlees door het water van een vloed zal worden uitgeroeid, en dat er *geen vloed* meer zal zijn om de aarde te gronde te richten.

Dit is het teken van het verbond dat Ik geef tussen Mij en jou, en alle levende wezens die bij je zijn, alle generaties door tot in eeuwigheid:

Mijn boog heb Ik in de wolken gegeven; die zal dienen als teken van het verbond tussen Mij en de aarde.

Het zal gebeuren, als Ik wolken boven de aarde breng en de boog in de wolken gezien wordt, dat Ik *dan* aan Mijn verbond zal denken, dat er is tussen Mij en jou en alle levende wezens van alle vlees:

Het water zal *niet* meer tot een vloed worden om alle vlees te gronde te richten.

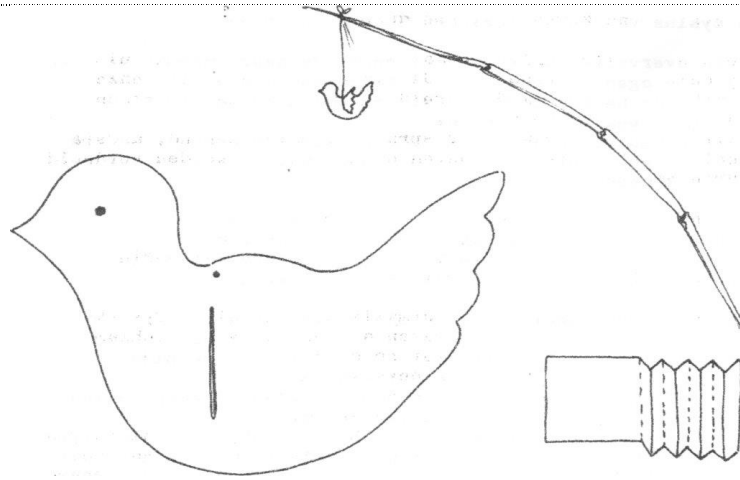
Duif nog een klein groen takje door de snavel doen.

Een duif maken:

Trek de duif na op stevig papier en knip die uit.
maak een snee waar je die in het voorbeeld ziet.

Neem een a5 papier en laat dat de kinderen geribbeld vouwen.

Daarna kunnen ze het door de opening duwen zodat de duif aan beide zijden vleugels krijgt

Zie voor groot en in kleur p. 102

5 Een lied maken

In Jesaja 55: vers 1 en verzen 10,11 is het volgende te beluisteren:

(eigen vertaling)

'Kom dorstigen! Hier is water voor iedereen die dorst heeft!!'

Zoals de regen en de sneeuw neerdaalt uit de hemel en daarheen niet terugkeert zonder eerst de aarde te doordrenken, haar te bevruchten en haar uit te laten spruiten, aan de zaiende zaad gegeven en aan de etende brood.-

Zo geschiedt het ook met mijn woord, dat voortkomt uit mijn mond: het keert niet vruchteloos naar mij terug, niet zonder eerst te doen wat mijn wil was en mijn opdracht met goed gevolg vervuld te hebben.

- *Maak samen een lied bij bovenstaande tekst op een bestaande melodie.*

(Je kunt zelf een melodie kiezen. Je kunt ook voor de melodie van lied 923.

'Wil je wel geloven dat het groeien gaat' kiezen.)

- Of zoek uit liederenbundels liederen die je bij het thema water en Noach en de ark vindt passen. *(als de pianist of organist dat aan kan)*

6 Gebedsgroep

Vooraf voor de leiding: Je kunt er voor kiezen om één onderdeel hiervan ter sprake te brengen.

Bijvoorbeeld: Maak voor een dienst nu: dankgebed, gebed om vergeving, voorbeden, of zegenbede. (*papier en potloden nodig*)./

- *Probeer te bedenken in welk gebed je het ook over één van de betekenissen van water zou willen hebben.*

Ieder begint met een ander gebed en op het laatst kun je elkaar helpen en aanvullen. Dan kunnen die gebeden in de dienst gebruikt worden.

Je kunt er ook voor kiezen het met een groepje een gesprek te hebben over bidden.

Inleiding: Bidden wat is dat?

Probeer even goed na te denken over de volgende vraag. En zet je antwoord even op een papiertje.

- *Wat betekent voor jou: bidden?*
- *Wie wil er met de anderen delen wat je bij bidden gedacht hebt?*

Teresia van Avila (1515-1584), een Spaanse mystica is zich er op gaan toeleggen om zó te bidden. Haar meest bekende "gebed" is eigenlijk een gedicht, "Nada te turbe" (Laat niets je verontrusten), dat drukt de essentie van haar spirituele weg uit: vertrouwen op God, geduld en de overtuiging dat alleen God genoeg is. Ze schrijft:

'Laat niets je verontrusten, laat niets je bang maken, alles zal voorbijgaan. God verandert nooit; geduld verkrijgt alles, wie God heeft, komt niets tekort. God alleen voldoet', een oproep tot innerlijke vrede en volledig vertrouwen op God.

- *Wat zegt dit 'laat niets je verontrusten' van Teresia van Avila jou?*

Bidden is een vanzelfsprekend onderdeel van veel bijbelverhalen

bijvoorbeeld: Jona bidt in de buik van de vis (Jona 2:2-10).

- *Wat herinner jij je nog van het doel van het gebed in dit bijbelverhaal?*

Van het gebed als mens alleen... naar het gebed samen met velen...

Vaak is het gebed in je eentje tot God óók de weg om de kracht te vinden om je in de geloofsgemeenschap in gebed te kunnen uiten.

Martin Luther King is daar een voorbeeld van.

In zijn eentje worstelde hij met de opdracht die hij vanuit Gods Liefde voor alle mensen voelde. Aan de andere kant overspoelde hem angst voor de tegenstand die hij teweeg bracht. Hij wist dat het hem het leven kon kosten. Nachtelijk gevecht: doorgaan niet doorgaan?

Hij zag als geen ander dat ondanks de afschaffing van de slavernij rond 1860 veel zwarte mensen zich nog steeds gedroegen als minderwaardige mensen. Ze lieten zich leiden door angst. En de blanken bejegenden hen als inferieur uit angst dat ze hun superieure positie, die ze zich aanmatigden, zouden verliezen. Ook zij hadden nog een lange weg van bevrijding nodig. Een weerkerend thema bij Martin Luther King is: ***alleen liefde is in staat is om angst te verdrijven***. (1 Joh. 4) Hij zag het duidelijk: Het is een lastige weg, maar wél de enige weg, want met haat en wraak kom je er niet. En nadat hij in de nacht geworsteld heeft krijgt hij overdag - buiten voor een grote menigte staand - opeens de kracht om te zeggen: I have a dream....

*Ik heb een droom dat op een dag elke vallei omhoog zal komen, elke heuvel en elke berg klein gemaakt zullen worden, de dichtbegroeide plaatsen tot vlakten zullen worden, en de scheve plaatsen recht zullen worden gemaakt en de glorie van de Heer onthuld zal worden en **al wat van vlees en bloed is dit tezamen zal zien**. Dit is onze hoop. Dit is het geloof waarmee ik naar het zuiden van de Verenigde Staten terugkeer. Met dit geloof zullen we in staat zijn een kiezelsteen van hoop te houwen uit de berg van wanhoop. Met dit geloof zullen we in staat zijn de schetterende wanklanken van ons land om te vormen tot een prachtige symfonie van broederschap. Met dit geloof zullen we in staat zijn samen te werken, samen te bidden, samen te vechten, samen naar de gevangenis te gaan, samen op te komen voor vrijheid in de wetenschap dat wij op een dag vrij zullen zijn....*

De grondwet in de V.S. werd gewijzigd: mensen van elke huidskleur dezelfde rechten... Martin Luther King werd vermoord.

- *Op welke manier zie jij dat 'het overwinnen van angst' ook nu cruciaal in de wereld is?*
- *Water speelt in de bijbel vaak een rol bij het overwinnen van angst. Waarom zou 'door het water heen' voor zo veel mensen 'bevrijding' betekenen?*

Gebed in een geloofsgemeenschap

Als we in een geloofsgemeenschap samenkomen dan wordt er altijd gebeden.

- *We kunnen proberen aan het einde van het gesprek gebeden voor de dienst te maken.*

We zijn sociale wezens, gevoelig voor verbinding en gewoontes. In een dienst komen daarom ook gewoontegetrouw diverse 'soorten' gebeden terug. Ze staan in de volgende tekst tussen haakjes vermeld. Als je zelf even geen woorden hebt kun je je opeens in de samenkomst gedragen voelen door de woorden die een ander tijdens het bidden uit.

We zijn blij dat we een binding hebben met G'd, dat we voelen dat we samen geroepen worden en uiten dat. We danken dat we hier op adem mogen komen bij u. We danken dat u ons hier samen roept. (*dankgebed*).

Aan de andere kant beseffen we - tijdens dat samen geroepen worden - dat we vaak steken laten vallen: bv. We hebben onrecht niet voorkomen, we hebben niet de hele waarheid verteld, we hebben een medemens niet goed behandeld, we hebben gegeven om te ontvangen, we hebben onze vrienden lief maar blijven onze vijanden haten.. (*gebed om vergeving*).

Bidden voor mensen die slachtoffer zijn van misstanden in de wereld, voor een zieke, voor mensen in de problemen, voor herstel van vernietigde natuur, voor het weer in evenwicht komen van jezelf en anderen. (*voorbeden*).

Een gesprek met G'd in stilte zoekend of gewoon je hart openend: kracht ontvangend om dat wat je overkomt te dragen en er mee om te gaan. (*stilte*)

daarna volgt dan meestal het gebed dat Jezus ons leerde: **Onze Vader**.....

Je kunt bemoedigende en positieve krachten van DE EEUWIGE voor alle aanwezigen vragen. Je kunt ook stukjes van de teksten op p.99 gebruiken. Of eigen tekst bedenken (*zegenede*). *Je kunt natuurlijk DE EEUWIGE ook vervangen door een woord dat jou meer past.*

*P.S. in de doperse traditie vraagt de voorganger dit ook voor zichzelf dus zegt: **ons**.*

Voorbeeld: a

G'd zij vóór ons om ons een weg door het water heen te banen.
G'd zij áchter ons om ons te beschermen tegen kolkende golven.
G'd zij ónder ons, om op te vangen als we in een droge put dreigen te vallen.
G'd zij ín ons om ons te troosten wanneer we onze tranen niet kunnen tegenhouden.
G'd zij óm ons héén, als een bron van liefde en er zijn, als anderen over ons heen vallen.
Zó zegene ons G'd - . Amen

Voorbeeld b

De EEUWIGE zegene en behoeve ons
De EEUWIGE doe haar aangezicht over ons lichten en zij ons genadig;
De EEUWIGE verheffe zijn aangezicht over ons en schenke ons vrede... AMEN

Voorbeeld c

Moge God ons zegenen met onrust
over gemakkelijke antwoorden, halve waarheden en oppervlakkige relaties,
zodat er diepgang moge zijn in onze harten.
Moge God ons zegenen met boosheid
over onrechtvaardigheid, onderdrukking en de uitbuiting van mensen,
zodat rechtvaardigheid, vrijheid en vrede gaan stromen.
Moge God ons de wijsheid en kracht geven om ons niet door geld te laten verleiden.
Moge God ons zegenen met tranen
tranen voor hen die lijden door pijn, verstoting, honger en oorlog,
zodat we onze handen kunnen uitstrekken tot troost
om pijn in saamhorigheid te veranderen.
Moge God ons zegenen met voldoende dwaasheid
om te geloven dat er een bron van levend water is, waaruit we mogen drinken en
verbondenheid tussen verschillende mensen mogen beleven.
Moge God ons zegenen met honger en dorst,
totdat we onze rust gevonden hebben in God alleen. Amen.

7 Verhalen Memoryspel groep en een Poster maken voor jongeren en kinderen

Er kan samen een poster (aquarium) met vissen gemaakt worden. Vissen uitknippen of tekenen en daarna kleine papiertjes knippen of scheuren als 'schubben' plakken. Van onderen naar boven.

Het bijgeleverde **memoryspel kan gespeeld worden** en later worden de kaartjes van de diverse dieren dan in de ark gestopt. Als er één veel memory heeft gewonnen laat ze dan met elkaar delen omdat Noach vraagt of iedereen dieren wil brengen naar de ark. Je kunt er ook voor kiezen alle kaartjes te verstoppen en ze de kaartjes laten zoeken omdat die straks in de ark terecht moeten komen. Laat ze dan ook steeds ontdekken dat er twee van dezelfde soort moeten zijn en die met elkaar ruilen. Zodat iedereen met paren dieren naar de ark kan tijdens de dienst. Mocht je de **Samenleesbijbel** hebben. Daar staat op p. 43 hoe je een duif kunt vouwen. Ook is er een duif om na te maken op p. 96 van deze map te vinden. Zie ook het verhaal op p.100.

Een grote regenboog wordt thuis gemaakt of door een groepje.

Zie daarvoor p.102

Zie voor Memoryspel de aparte losse bijlage. Om elk blad op iets steviger papier twee maal af te drukken en te kunnen uitknippen in een aparte bijlage.

Knipaanwijzing voor het Memory:

Alleen de witte onderkant op de lijn onder de naam van de dieren ***afknippen***.

Verder het wit rechts en links laten ***staan!***

Dan hebben alle kaarten dezelfde afmeting!

Verhaal: Er waren eens een moeder en vader die drie zoons hadden. Ze gaven hen de namen: Sem, Cham en Jafeth. En hun vader heette: Noach. Alle vier trouwden ze. Maar jammer genoeg weten we de namen van de vier vrouwen niet. Maar hun verhaal is over de hele wereld verspreid en dat gaat zo:

In Noach's tijd maakten de mensen op aarde het zó bont dat het God speet dat hij hen geschapen had. Het was niet goed dat de mensen elkaar pesten en steeds ruzie hadden en oorlog voerden. Maar Noach en zijn familie zij bewerkten de aarde heel goed en zorgden goed voor hun dieren en ze hadden onderling geen ruzie. Daarom kreeg Noach op een dag van God een vreemde opdracht. Na die opdracht gehoord te hebben ging Noach vreemde dingen doen. Hij ging het bos in. Kapte pijnbomen om, zaagde planken en ging midden in het veld iets bouwen. 'Wat ga je maken vader?', vroeg Sem. 'Een kippenhok?' 'Nee,' zei Jafeth, 'het wordt veel groter: een schuur.' 'Nou, de voorkant begint op een boot te lijken', zei Cham.

Noach zei niets. Maar de mensen die zagen wat hij aan het bouwen was zeiden: 'Die Noach die is gek geworden!' Ze jouwden Noach uit. Maar Noach stoorde zich niet aan wat de mensen van hem zeiden.

Het werd een vreemd schip. Het had een dak met één gat er in en één groot zijraam dat open en dicht kon. Noachs zonen begonnen hem te helpen.

Toen de bouw klaar was begon Noach te vertellen: 'Ik heb een Stem gehoord. De hele aarde zal overstromen en wij moeten nu van alle dieren er twee, steeds een mannetje en een vrouwtje, aan boord brengen, nu, nu het nog droog is. En voor allen moeten we voedsel aan boord brengen. Helpen jullie nog mee?' Nou dat deden ze. Toen alle dieren en Noach en zijn hele familie aan boord waren, begon het te regenen!! 40 dagen achter elkaar plenzen regen!! *Wat denken jullie dat er gebeurde?*

Ja het water stroomde over de huizen en de tenten en het land.. en de boot begon te drijven. Uiteindelijk hield het regenen op en botste de boot tegen een berg en kwam daarop vast te zitten. Maar ja, ze konden er niet uit. Overal water. Op een gegeven moment dacht Noach ik laat een raaf uitvliegen. Maar de raaf bleef heen en weer vliegen. Daarna liet Noach een duif uitvliegen. Die vloog weg. Maar kwam veel later doodmoe terug. Het was duidelijk: die had nergens kunnen landen. Noach stak zijn hand uit en haalde de duif naar binnen. Zeven dagen later probeerde Noach het nog eens met de duif. Die avond stonden Noach, Sem Cham en Jafeth en hun vier vrouwen door het grote raam van de boot uit te kijken. En ja... ja de duif kwam aanvliegen en ze had een takje in haar bek!! Groot gejuich de duif had een boom bereikt die ***niet*** meer onder water stond!! Toen ze goed keken bleek het een olijftak te zijn! Dat betekende dat er weer voedsel op aarde ging groeien!! Daarna zakte het water sneller en sneller en uiteindelijk hoorde Noach een nieuwe boodschap van

God: 'Laat alle dieren vrij en ga dan zelf met je zonen Sem Cham en Jafeth en jullie vrouwen ook uit de boot'.

Toen ze weer op de aarde stonden verzamelde Noach stenen en legde daarop als dank geschenken voor God. Toen de rook daarvan opsteeg hoorde Noach de Stem zeggen: 'Nu sluit ik met de mensen op aarde een verbond, een afspraak dat zo iets nooit meer zal gebeuren. Als jullie een boog in mooie kleuren aan de hemel zien dan is *dat* het teken van mijn belofte.' Dus -als jullie een regenboog zien- dan is *dat* het teken van Gods belofte om nooit meer de hele wereld onder water te zetten!

- Zie ook boek met veel platen: **De ark van Noach** door **Jozef Wilkon**

8 A Groep acht menselijke figuren en een regenboog voor de dienst maken. Anders dit voor de dienst klaar maken!!

Benodigd: Tijdschriften met foto's van mensen. stevig papier en scharen, plaksel. Of tekengerei om als daarvoor gekozen wordt mensen te tekenen.

Bedoeld zijn:: vier vrouwenfiguren. Vrouw van Sem, vrouw van Lot, vrouw van Jafeth, vrouw van Noach

En: vier mannen figuren: Sem, Cham, Jafeth en Noach.

Alle figuren *of* tekenen en uitknippen *of* uit tijdschriften knippen en plakken op een half A4.

Eén extra duif met een olijftak (zie p.96 of p. 86) uitknippen die kan aan een stok gemaakt worden en zo rond blijven zweven.

Tenslotte nog een groot doek (oud laken?) waarop een regenboog geschilderd kan worden zie p. 102. Eventueel maakt deze groep ook de ark. (p.102)

8 B Het bijgeleverde Memoryspel spelen.

Het bijgeleverde memoryspel kan gespeeld worden en later worden de kaartjes van de diverse dieren dan in de ark gestopt. Als er één veel memory heeft gewonnen laat ze dan met elkaar delen omdat Noach vraagt of iedereen dieren wil brengen naar de ark. (zie aparte bijlage Memory). Je kunt er ook voor kiezen alle kaartjes te verstoppen en ze de kaartjes laten zoeken omdat die straks in de ark terecht moeten komen. Laat ze dan ook steeds ontdekken dat er twee van dezelfde soort moeten zijn en met elkaar ruilen.

P.S. Het woord 'ark' komt van een Hebreeuws woord dat 'kist' betekent. Hetzelfde woord wordt ook gebruikt om het mandje te beschrijven waarin Mozes als kind in de Nijl dreef. En het zelfde woord wordt gebruikt voor de kist waarin de tien woorden van het verbond gedragen werden.

Schilder op een oud laken een grote regenboog. (klerenbescherming nodig).

Minste geklieder als je van buitenste boog naar binnen om de beurt één kleur doet.

Maak een ark

Maak de ark van **een langwerpige kartonnen doos**. Knip in de bovendeksel **één gat** vlak boven het **éne** zijraam.

Maak aan één zijkant door te knippen een **groot zijraam** dat je open en dicht kunt klappen. Knip daarna **uit een tweede doos** een 2 lange stukken karton. Groot genoeg om als voorkant en achterkant van de boot te fungeren. Vouw elk stuk dubbel. Zie hieronder. Het bovenstuk is niet nodig wel één openklapbaar raam aan één zijkant en een gat bovenin om straks alle dieren en mensen in te doen.

Ark bouwen **kán met alleen** de onderste bootdoos en opzij één raam, dat open kan. En het bovendeck met één gat er in waar allen in kunnen en weer uitgehaald kunnen worden.

